

Құқықтық ақпаратты меңгеру жеке құрамның құқықтық дайындық немесе құқықтық жалпыға міндетті оқу шегінде күнделікті қолданыстағы жаңа заң актілерімен шұғыл танысу, оны пайдалануға байланысты әрекет етіп отырған заңнамаға енгізілген өзгертулер және толықтыруларды оқып білу әскерилердің өз қызметінде пайдалануына көмектеседі.

Құқықтық жұмыстың арнайы түрі, заңдық шешімді талап ететін мәнді құжаттармен танысу барысында әскери қызметкерлерге құқықтық көмек көсете отырып олардың әскери саясатын қалыптастыруға ықпал етуге бағытталады.

Құқықтық жалпыға міндетті оқуды меңгеру дәріс, әңгіме, тематикалық сұрақтар, дискуссия, пікір сайысқа әділет және құқық қорғау органдарының сондай-ақ әскери органдарының лауазымды адамдары белсенді роль атқаратын басқа іс-шаралар нысанында жүзеге асырылады.

Құқықтық тәрбиелеудің екі түрін алып қарауға болады. Оларға біріншіден, құқықтық тәрбиелі мінез-құлықты қалыптастыру, екіншіден, әсер етудің күрделі нысанын жатқызамыз. Бұл қызметті жүзеге асыруда әскери қызметкерлерге заң білімі негізінде қажетті құқықтық актілерді меңгеріп, салт-дәстүрлерді, әдеттерді және заңдарды орындауға заңға сәйкес әрекет етуге шақырады. Бір сөзбен айтсақ, әрбір күнделікті нақты өмірде заңдардың талабын орындауға психикалық әсер ету деген тұжырымға келуге болады.

Бұл мақсатқа тек заңдарды түсіндірумен ғана емес, сонымен қатар іс жүзінде оның орындалуына қатаң талаптар қоя отырып, әр түрлі әскери мен бөлімдерде заңдылықты және құқықтық тәртіпті құрумен жетуге болады. Құқықтық тәрбиелеудің міндетті шартына басшы құрамның, жеке үлгілі әскери қызметкерлердің және оның жанұя мүшелерінің талаптарын, заңдық мүдделерін қанағаттандыру туралы қамқорлыққа тікелей байланысты. Яғни, олардың әр түрлі деңгейдегі элеументтік қорғалуы, тұрғын үймен қамтамасыз етілу, тегін емделуі, марапатталуы, қызметінде өсуі және т.б. қызметтердің заңды әрекетін орындалуын айтамыз. Құқықтық тәрбиелеудің мақсатына жету үшін әскери қызмет жағдайында туындайтын және оларды шешудің заңдық тәсілдері мақсатқа сәйкес түсіндіріледі[4;31].

Әдебиеттер тізімі:

1. Исенгулов А. Военная реформа в Республике Казахстан: желаемое и действительность // Время ПО.-2001-4.-С.37-40.
2. . Кемельханов А.Ж. Военное право: Учеб. Пособие.-Алматы: ТОО «Изд-во LEM», 2004.-344 с.
3. 1995 жылы 21 мамырдағы Қазақстан Республикасы Президентінің «Қазақстан Республикасында жалпыға міндетті құқықтық оқуды ұйымдастыру бойынша шаралары туралы» қаулысы
4. Есенбаев А. Вопросы военной реформы в Казахстане и России // Мысль.-2003.-№6.-С.29-32.

ҚҰҚЫҚТЫҚ САЯСАТТЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Қанаят А. Н.,

3-курс студенті, Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті

Оралбаев Н.К.,

з.ғ.м., аға оқытушы, Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті

Құқықтық саясат - бұл мемлекеттік органдардың құқықтық реттеудің тиімді тетігін құру, адам мен азаматтың құқықтары мен бостандықтарын неғұрлым толық қамтамасыз ету, тәртіпті, заңдылық пен құқықтық тәртіпті нығайту, құқықтық мемлекеттілікті және құқықтық мәдениет пен қоғам мен жеке өмірдің жоғары деңгейін қалыптастыру сияқты

мақсаттарға қол жеткізуде құқықтық құралдарды өркениетті пайдалану жөніндегі ғылыми негізделген, дәйекті және жүйелі қызметі.

Құқықтық саясат белгілі бір елдің құқықтық даму процестерін басқаруға, құқықтық болмыстың реттілігі мен ұйымдастырылу дәрежесін арттыруға арналған құқық саласында және құқық арқылы жүзеге асырылатын идеялар, шаралар, міндеттер, мақсаттар, бағдарламалар, әдістер мен көзқарастардың жиынтығы.

Құқықтық саясат заң қызметіндегі, құқықтық саладағы басымдықтар жүйесін білдіреді, Конституция қағидаттарына және халықаралық құқықтың жалпыға бірдей танылған нормаларына негізделеді, нақты елдің құқықтық актілерінде өзінің басым көрінісін табады. Ол қоғамды және мемлекеттің тиісті органдарын және жергілікті өзін-өзі басқаруды өзекті мәселелерді шешуге, яғни субъектілердің құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауға, белгілі бір елдің прогрессивті-құқықтық дамуына және оның құқықтық реттелуін жетілдіруге бағыттайды. Құқықтық саясат ел мен өңірдің толыққанды және тиімді құқықтық жүйесін қалыптастыру үшін қажет.

Құқықтық саясатты қалыптастыру процесінде құқықтық реттеуге жататын қоғамдық қатынастардың түрлері анықталады, заң шығару қызметі жоспарланады, әртүрлі қатынастарды реттеу режимдері, құқық қолдану органдарының міндеттері белгіленеді, қылмысқа қарсы күрес жөніндегі шаралар әзірленеді және т.б.

Саясаттың заңға әсері әсіресе қоғамдық құқықта көрінеді, ол мемлекеттің қоғамдық өмірдің басқа субъектілерімен өзара әрекеттесу ерекшеліктерін көрсетеді. Мұндай саясиландыру оның мазмұнында қолданыстағы қоғамдық-саяси жүйенің құқықтық негіздерінің заңнамалық бекітілуімен түсіндіріледі.

Құқықтық саясат принциптері: әлеуметтік шарттылығы; ғылыми негізділік; тұрақтылық және болжамдылық; заңдылық, демократиялық сипат; адамгершілік және адамгершілік қағидалары; әділдік; жариялылық; жеке тұлға мен мемлекет мүдделерінің үйлесуі; адам құқықтарының басымдығы; халықаралық стандарттарға сәйкестігі. Әрине, бұл принциптердің барлығы бір-бірімен тығыз байланысты.

Балама принциптері: заң қызметінің басымдықтарын нақты белгілеу; саясат субъектілерінің болашақ заңды «қозғалыстарын» алдын ала болжау және оларды тиісті түрде іске асыру; осы жағдайда қол жеткізуге болатын мақсаттарға бағдарлау және нақты заңды құралдарды қолдану; құқықтық саясатты (құқық шығармашылығы, құқық қолдану, құқық түсіндіру, доктриналық, құқық оқыту) іске асыру нысандарын кешенді және өзара қамтамасыз ету); қоғам мен тұлғаның құқықтық өмірінің сапасы мен деңгейін арттыру.

Құқықтық саясатты жүргізу әдістері әртүрлі нысандарда, көріністерде және комбинацияларда сендіру және мәжбүрлеу болып табылады. Бұл екі әдіс де адамдардың санасы мен мінез-құлқына әсер ететін құралдардың кең арсеналын қамтиды: тәрбие, жаза, жауапкершілік, санкциялар, алдын-алу, құқықтық ағарту, құқықтық мәдениетті енгізу, құқықтық сананы арттыру және т.б.

Құқықты іске асыру нысандары (сақтау, орындау, пайдалану және қолдану) өзінің мәні бойынша құқықтық саясатты жүзеге асыру нысандарын білдіреді.

Құқықтық саясат табиғаты жағынан өте алуан түрлі. Жүзеге асыру саласына байланысты ол конституциялық, қылмыстық, отбасылық-неке, қаржылық, салықтық, кедендік, банктік және т.б. болуы мүмкін; мазмұнына байланысты - заңнамалық, атқарушы, судьялық, прокурорлық, нотариаттық және т. б.; мақсаттарына байланысты - ағымдағы және перспективалық; функцияларына байланысты - құқық реттеуші және құқық қорғаушы және т.б.

XX ғасырдың соңында Қазақстанда болған саяси, экономикалық, әлеуметтік, құқықтық, рухани және басқа да салалардағы түбегейлі өзгерістер, құқықтық, әлеуметтік мемлекет құру бағытын қабылдау жана жағдайларда мемлекеттік саясаттың кез келген түрі құқықтық болуы тиіс деген тұжырымды айқындады.[1]

2025 жылға дейінгі стратегиялық даму жоспары ұзақ мерзімді «Қазақстан - 2050» стратегиясын іске асыруға арналған орта мерзімді даму жоспары болып табылады. Ол жинақталған ұлттық жоспарлау тәжірибесіне сәйкес әзірленген және Қазақстан үшін жана

жаһандық сын-қатерлер мен жаңа мүмкіндіктер ескеріле отырып, ең жаңа әлемдік жағдайларда дамыған 30 елдің қатарына кіру бағытын жалғастыруда.

2025 жылға дейінгі стратегиялық жоспар Қазақстан Республикасының 2020 жылға дейінгі стратегиялық даму жоспарын алмастырады, ол жаһандық қаржы дағдарысының салдарын бәсеңдетті және экономиканың әртараптандырылған тұрақты өсуіне көшуді жеделдетті. Бүгінгі таңда 2020 жылға дейінгі стратегиялық даму жоспары өзінің басты мақсаттарын орындады.[2] Жұмысты жалғастыруды талап ететіндер ҚР-ның 2025 жылға дейінгі стратегиялық даму жоспарында[3] көзделген.

Қоғам мен мемлекет алға қойған міндеттерді табысты шешу барлық салалық өмірдің заңдық ресурстарымен оңтайлы дамуын қамтамасыз етуге бағытталған тиімді құқықтық саясатты жүргізумен тікелей байланысты. Құқықтық саясаттың мәні құқықтық идеялар мен стратегиялық мақсаттарды әзірлеу және тәжірибеде іске асыру болып табылады. Ол Қазақстан Республикасының Конституциясына, халықаралық құқықтың жалпыға бірдей танылған қағидаттары мен нормаларына негізделеді, заңнама жүйесінде, сондай-ақ құқық қолдану, құқық қолдану және құқық түсіндіру тәжірибесінде өз көрінісін табады.

Құқықтық саясат елдің ресми саяси бағытын заңдастыру құралы ретінде әрекет етеді. Құқықтық саясат қоғам өмірінің құқықтық саласында оның міндеттерін жүзеге асыруға бағытталған мемлекет саясатының негізгі құралдарының бірі болып табылады. Осының салдарынан құқықтық саясат елдің қолданыстағы құқық жүйесін дамытудың және құқық қолдану қызметі шараларын жетілдірудің негізгі бағыттарының, базалық тетіктерінің мемлекеттік пайымын көрсетеді.[4] Оның пәрменділігі қоғамды одан әрі демократиялық реформалаудың, құқықтық мемлекет институттарын нығайтудың, бәсекеге қабілетті нарықтық экономиканың, мемлекеттік бағдарламаларды сапалы іске асырудың, адам мен азаматтың құқықтары мен бостандықтарына кепілдік берудің айқындаушы факторларының бірі болып табылады.

Оның маңыздылығын ескере отырып, Тәуелсіз Қазақстанның құқықтық саясаты Мемлекет басшысы бекітетін, ұзақ мерзімді перспективада құқықтық реттеудің мәнін, мақсаттарын, міндеттерін, қағидаттарын, басымдықтарын, бағыттарын, іске асыру тетіктерін және тиімділігін арттыру жолдарын көрсететін ережелер жүйесін қамтитын стратегиялық құжаттармен кезең-кезеңімен айқындалады. Олардың біріншісі ҚР-дағы құқықтық реформаның мемлекеттік бағдарламасы болды, оның нәтижесі қоғам мен мемлекет дамуының стратегиялық бағыттарын айқындаған, адам мен азаматтың негізгі құқықтары мен бостандықтарын, сондай-ақ мемлекеттік институттардың жаңа жүйесін бекіткен Конституцияны қабылдау болды. Бұдан әрі ҚР-ның 2010 жылға дейінгі кезеңге арналған құқықтық саясат тұжырымдамасы жүрді, оны іске асырудың басты қорытындылары ұлттық заңнаманың негізгі салаларын жаңарту және норма шығару процесін жетілдіру болды. Қазір Қазақстан Республикасының 2010 жылдан 2020 жылға дейінгі кезеңге арналған құқықтық саясат тұжырымдамасы қолданыста, ол оның дамуының басым бағыттарын көрсетеді.

Елдің 2025 жылға дейінгі Стратегиялық даму жоспарында құқықтық саясаттың неғұрлым өзекті міндеттері көрсетілген. Алайда, бұл міндеттерді олардың ерекше өзектілігіне қарай таяу жылдары шешу қажет.

Қоғамдық қатынастарды реттеуші ретіндегі құқық рөлінің артуына байланысты құқықтық саясат саласындағы стратегиялық жоспарлау қоғамның құқықтық дамуының ұйымдастырушылық бастауы ретінде мемлекеттік қызметтің жалпы стратегиясының маңызды бөлігіне, оның саяси және құқықтық тұрақтылығының маңызды ресурсына айналуға. Сондықтан құқықтық мемлекет құрудың жаңа кезеңінің стратегиялық негіздерін қалыптастыруға кірісетін кез келді.

Құқықтық саясаттың міндеттері дамудың әлеуметтік және құқықтық заңдылықтарын терең зерделеу, құқықтық ықпал етудің дәйекті бағыттарын әзірлеу, тыныс-тіршіліктің барлық салаларында және мемлекеттілік деңгейлерінде құқықтық реттеудің пәрменді тетігін құру үшін алғышарттарды, жағдайларды, тетіктерді айқындау жөніндегі әртүрлі

нақты ережелерді қалыптастыру болып табылады.[5] Құқықтық саясаттың мақсаттары мен міндеттері адамның, қоғам мен мемлекеттің объективті мүдделері мен қажеттіліктерінен туындайды. Құқықтық саясат саласындағы ұзақ мерзімді стратегияның идеологиялық негіздерін айқындай отырып, елдің орнықты дамуға, жаһандық экономикада озық позицияларды иеленуге, ұлттық қауіпсіздікті сенімді қамтамасыз етуге және әлемнің ең дамыған отыз мемлекетінің қатарына кіре отырып, адам мен азаматтың конституциялық құқықтарына кепілдік беруге дайындығы белгіленген ұзақ мерзімді әлеуметтік-экономикалық «Қазақстан - 2050» стратегиясын негізге алған жөн. «Қазақстан-2050» стратегиясы жеке адамның, қоғам мен мемлекеттің объективті мүдделері мен қажеттіліктерін негізге ала отырып, институционалдық реформаларды жүргізудің де, заңнаманы жетілдірудің де мақсаттары мен ұзақ мерзімді перспективаларын айқындайды, сондықтан тұтастай құқықтық жүйеге қатысты айқындаушы функцияны орындайды. Бұл ретте қоғам мен мемлекет дамуының серпінді қарқынын ескере отырып, заңнама құқықтық жүйенің тұрақтылығын қамтамасыз ететін құқықтық модельдерді көздей отырып, болмыс өзгерістерін озыңқы көрсетуге дайын болуға тиіс екенін ескерген жөн. Мемлекеттің Конституцияда айқындалған уақтылы айқындалған саяси бағытына, жаһандық сипаттағы қазіргі заманғы сын-қатерлерге құқықтық ден қоюға дайын болу қажет.

Қазіргі кезеңде құқықтық болмыс заңнамалық реттеудің жаңа салаларының пайда болуының жоғары динамизміне байланысты тұрақты көкейтестілігімен сипатталады. Дәл осындай жағдайларда құқықтық саясаттың барлық құрамдас бөліктерінің мақсатты және жүйелі дамыту стратегиясының болуы ерекше мәнге ие болады. Ағымдағы міндеттерді жедел шешуге бағытталған жекелеген нормалардың, институттардың, заңдардың өзгеруі ретінде ғана түсінілетін құқықты жаңғырту оның жүйесінің нормативтік-құқықтық теңгерімсіздігіне әкеп соғады. Оны дамыту мәселелеріне ғылыми негізделген көзқарасты, оның ішінде шешімдердің ықтимал салдарын байыпты сараптамалық бағалауды бекіту ғана құқықтық өрісті қайта құрудың мазмұны мен мақсатты бағытының белгісіздігін жеңудің кепілі болып табылады. Құқықтық жүйенің қажетті күйінің моделін, сондай-ақ оған қол жеткізудің жолдары мен құралдарын бекіту үшін құқықтық саясат стратегиясы қажет. Оны бекітудің нысаны мемлекеттік саясаттың негізгі бағыттарын, сондай-ақ ұзақ мерзімді перспективаны есепке алады, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Президенттерінің Жолдауларында айқындалатын елдің стратегиялық даму басымдықтарын құқықтық қамтамасыз етудің толықтығы мен сапасының кепілі болуға арналған стратегиялық жоспарлаудың жаңа болжамдық құжаты болуға тиіс.

Көрсетілген стратегиялық құжатты қалыптастыруды жоспарлай отырып, оның мақсаты мен міндеттерін айқындау қажет. Мақсат мемлекет пен қоғамды дамытуды құқықтық қамтамасыз ету жүйесінің жаңа кезеңін дамыту, заңнаманы және оны іске асыру практикасын жаңғырту, құқықтық кеңістіктің бірлігі мен тұтастығын қамтамасыз ету, мемлекеттілік институттарын нығайту, субъектілердің құқықтық ұстанымдарының ортақтығын қалыптастыруға жәрдемдесу, оларды реформалау жағдайында қоғамдық өмірдің барлық салаларына құқықтық ықпал етудің тиімділігін арттыру үшін негіздер қалыптастыру болып табылуға тиіс. Бұл ретте стратегиялық жобаларды дайындау барысында және олардың мазмұнында «заң» және «құқық» ұғымдарын теңдестіруге жол бермеу керек. Өйткені, құқықтың заңға сәйкес келмеуі - бұл оны білдіру нысандарының әртүрлілігін, құқықтық нысанның мемлекетке қатысты салыстырмалы тәуелсіздігін куәландыратын құқық ерекшелігі. Заңнама - бұл құқықты білдірудің бір түрі. Құқық идеяларына, оның табиғатына, құндылықтары мен жеке басының басымдықтарына сай келмейтін заң (мемлекеттің өзге де нормативтік құқықтық актісі) белгіленген тәртіппен жарамсыз деп танылуы мүмкін, демек, бұл жағдайда ол құқық болып табылмайды.[6] Заң мен құқықты, тиісінше, «заң үстемдігі» және «құқық үстемдігі» ұғымдарын теңдестіру елдің құқықтық жүйесін дамыту жөніндегі міндеттерді заң шығару үрдісі саласына қатысты ағымдағы ұсыныстармен алмастыруға алып келеді.

Заң шығару стратегиясы елдің құқықтық жүйесі даму серпінін жүйесіздіктен сақтап, заң шығарушы іс-әрекетінің болжамдылығын қамтамасыз етеді және ол болашақта құқықтық тұрлаусыздығын барынша азайтуға бағытталады. Белгіленген мақсаттарға қол жеткізу үшін мемлекет құқық саласындағы болашақтың бейнесін ұсынуы, оған азаматтардың көзқарасын анықтауы және қажет болған жағдайда оны уақтылы түзетуі керек. Бұдан басқа, құқықтық реттеудің тұрақтылығын арттыру қажет. Заң шығарушы өзі қабылдаған нормативтік құқықтық актілердің іске асырылу салдарын болжауға міндетті. Құқықтық қатынастарды құқықтық реттеудің тұрақтылығы олардың қатысушылары өздерінің мінез-құлқының салдарын алдын-ала болжап, олардың құқықтық мәртебесінің өзгермейтініне сенімді болуы керек деп болжайды.

Әлеуметтік нормалардың негізгі мақсаты - әлеуметтік қатынастарды реттеу.[7] Заңнаманың реттеуші әлеуетін күшейту маңызды. Құқық әділеттіліктің нормативтік көрінісі болуы керек. Бұл жағдайда азаматтар мемлекеттің құқықтық саясатын мақұлдайды, саналы түрде қабылдайды және жүзеге асырады, сондай-ақ заң шығару және құқық қолдану процестеріне түзету әсерін тигізеді. Тағы бір маңызды мәселе - заң шығару технологиясын жетілдіру жөніндегі жұмысты жалғастыру керек. Қоғамды құқықтық мемлекетке жылжыту қабылданған заңдардың санымен анықталмағаны белгілі. Ең бастысы - олардың сапасы және оларға тиісті көзқарас. Осыған байланысты стратегиялық құжат заң шығарушының қолданыстағы заңдарды қайта қарау, жетілдіру, сапалы жаңарту және оңтайландыру жөніндегі жұмысы үшін негіз болуға тиіс. Ол сондай-ақ құқықтық саясатты қалыптастыруға және іске асыруға қатысатын азаматтық қоғам үшін бағдар, заңдық нормаларды түсіндіру мен құқықтық қайшылықтарды шешу үшін база болуға тиіс.

Мазмұндық тұрғыдан алғанда, ол басы бүтін құқықтық реформаның негізгі перспективаларын, мақсаттары мен міндеттерін, олардың орындалу мерзімдері мен дәйектілігін, сондай-ақ құқықтық саясатты іске асыратын субъектілердің өкілеттіктерін көрсетуге арналған. Құқықтық реформаның басты буыны заңнаманы жаңғырту болуға тиіс. Айта кету керек, заңнама жүйесі көбінесе құқық жүйесінен туындайды, бірақ онымен бірдей емес және өзінің принциптері мен байланыстары, салалары мен құқықтық кешендері бар күрделі құрылым болып табылады. Қазіргі уақытта заңнамалық жинақ жеткілікті түрде жүйеленбеген, жекелеген институттар мен салалардың дамуындағы сәйкессіздіктермен, жекелеген құқықтық қайшылықтардың болуымен сипатталады. Сонымен бірге, заңнама құрылымдық түрде ұйымдастырылған заңдар жиынтығы болуы керек. Заңнаманы алдағы жаңғырту заңнамалық блоктарды, салалық және өзара байланысты салааралық нормативтік құқықтық жүйелерді кешенді түзетумен байланысты болуға тиіс. Оның орталық буыны оларды жаңғыртудың нақты мақсаттары мен бағыттарын көрсете отырып, іргелі салалар болуға тиіс. Салалар бойынша құқықтық реттеуді еңсеруге және олардың қосымша өзара іс-қимылын қамтамасыз етуге де назар аударылуға тиіс. Өзара байланыстардың күшеюі және құқықтың әртүрлі салаларының нормаларының өзара кірігуі заңнаманы дамытудың жалпы салалық тұжырымдамаларын әзірлеуді талап етеді. Олардың болуы заңнаманы жүйелеу негіздерін анықтау үшін де, құқықтық реттеудің сабақтас салаларындағы базалық заңдар арасындағы оңтайлы арақатынасты қамтамасыз ету үшін де маңызды. Құқық қолдану тәжірибесінің мәселелерін ескере отырып, оның тиімділігін арттырудың әртүрлі құралдарын пайдалана отырып, заңдарды қолдану тетіктерін жетілдіру мәселелерін де көрсету қажет. Азаматтардың құқықтық сауаттылығына және олардың құқықтық саясатты іске асыру үрдісіне тартылуына ерекше назар аударылуға тиіс.

Құқықтық саясатты қалыптастыру жинақталған тәжірибеге және ғылыми негізделген ережелерге негізделуге тиіс. Озық тәжірибені де, заң шығару үрдісі мен құқық қолданудың жүйелі кемшіліктерін де бөліп көрсете отырып, құқықтық болмыстың жай-күйіне егжей-тегжейлі талдау қажет. Өкінішке орай, құқықтық ғылымның заңнаманы стратегиялық дамыту саласына назары жеткіліксіз. Отандық ғылыми әзірлемелер, әдетте,

салалық заңнаманың жекелеген мәселелеріне немесе заң шығару тетіктеріне жатады. Сонымен қатар, зерттеушілер қолданыстағы заңға оның дамуы үшін толыққанды ғылыми негіз қалыптастыруға үлес қосудан гөрі түсініктеме береді немесе сынайды. Сонымен бірге, заң ғылымының ғылыми ортада жалпыға белгілі бірінші кезектегі міндеттерін шешу талап етіледі. Жаңа бағыттардың пайда болуын, салааралық институттардың дамуын, заң ғылымының болжамдық функциясын күшейтуді, құқықтағы сабақтастықты зерттеуді және т.б. ескере отырып, заңнама жүйесі туралы тұжырымдамаларды жетілдіру бағыттарындағы іргелі зерттеулер қолға алыну керек.

Мемлекеттік билік тармақтарының өкілдері де, азаматтық қоғам да құқықтық саясат стратегиясын қалыптастырудың, одан кейін оны іске асыру субъектілері болуға тиіс. Бұл ретте аталған саладағы мониторинг пен бақылау үрдістерінде қоғамдық құрылымдардың рөлі күшейтілуі керек. Бұл үрдістегі конституциялық реформалар тұрғысынан ең белсенді рөл Қазақстан Республикасының Парламентіне тиесілі. Жоғары заң шығарушы орган құқықтық стратегияны қалыптастыру жөніндегі ұсыныстарды олардың орындылығы мен басымдылығы тұрғысынан енгізуге және бағалауға, содан кейін қабылданған заңдардың елдің әлеуметтік-экономикалық және қоғамдық-саяси даму мақсаттарына қол жеткізуге әсер ету дәрежесіне мониторинг жүргізуге керек. Бұл ретте құқықтық саясат стратегиясының сапасының өлшемдері ретінде оны қоғамның қолдау деңгейі және іске асырудың тиімділігі алынғаны жөн.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1 Концепция правовой политики Республики Казахстан с 2010 до 2020 года//Казахстанская правда. -2009. - 27 августа.

2 Стратегиялық жоспар 2025. - [сайт] URL: <https://primeminister.kz/kz/documents/gosprograms/stratplan-2025>

3 Қазақстан Республикасының 2025 жылға дейінгі Стратегиялық даму жоспарын бекіту және Қазақстан Республикасы Президентінің кейбір жарлықтарының күші жойылды деп тану туралы Қазақстан Республикасы Президентінің 2018 жылғы 15 ақпандағы № 636 Жарлығы. - [сайт] URL: <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/U1800000636>

4 Лебедева Е.Н. Правовая политика как общетеоретическая категория // Вектор науки ТГУ. №2(5). 2011. –Б. 53. - [сайт] URL: https://edu.tltsu.ru/sites/sites_content/site1238/html/media71249/11Lebedeva.pdf

5 Айтхожин К.К. Правовая политика Республики Казахстан: теоретико-методологические аспекты // «2010-2020 жылдарға арналған Қазақстан Республикасының құқықтық саясат Тұжырымдамасының ережелерін және ҚР Президентінің жолдауындағы құқықтық реформаны жүзеге асырудың өзекті мәселелері» атты республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары, 2бақпан 2010жыл. - Алматы, 2010. - Б. 19-20.

6 Элементарные начала общей теории права. Учебное пособие / Гойман-Калинский И.В., Иванец Г.И., Червонюк В.И.; Под общ. ред.: Червонюк В.И. - М.: КолосС, 2003. - 544 с. - [сайт] URL: <http://lib.lawinstitut.ru/ru/virtualexposition/newbooks/59-075896.pdf>

7 Социальные регуляторы. - [сайт] URL: <https://sci-lib.biz/gosudarstva-prava-teoriya/sotsialnyie-regulyatoryi-71879.html>